

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Katedra sociální práce

Autoreferát (teze) disertační práce

Sociální pracovníci při ukončování bytové nouze

Social workers in addressing housing need

Autorka: Mgr. et Mgr. Magdalena Opletalová

Školitelka: Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph. D.

Rok zahájení studia: 2019

Praha 2024

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Tato disertační práce se věnuje roli sociálních pracovníků, kteří působí v oblasti ukončování bytové nouze, přičemž ukončení bytové nouze představuje jednu ze stěžejních výzev současné společnosti (Mackie et al., 2019; Henwood et al., 2015; Moya et al., 2018; Gallup, 2022; Henwood a Aykanian, 2020; Haggerty, 2019; Zufferey, 2019). Cílem a úspěšným naplněním role sociálních pracovníků a pracovníc¹ není ukončování, ale ukončení bytové nouze (Haggerty, 2019). Hlavní výzkumnou otázkou, na kterou hledám odpověď v této práci, je: **Jaké jsou role sociálních pracovníků při ukončování bytové nouze?**

Sociální práce představuje jednu z klíčových pomáhajících profesí a jejím úkolem je reagovat na aktuální výzvy, sociální pracovníci se při podpoře jednotlivců a domácností v bytové nouzi denně setkávají s dopady bytové nouze na lidské životy a výsledkem jejich konání by měla být efektivní podpora potřebných (Manning a Greenwood, 2018; Kaczor, 2019; Ring, 2019; Rolfe et al., 2020; Zajacová, 2023). Sama koncepce sociální práce je založená na respektu k hodnotě lidství a důstojnosti každého člověka, což je nezbytné připomínat právě u práce ve prospěch lidí v bytové nouzi, jejichž ohrožení sociální exkluzí patří k nejpalčivějším (Zufferey, 2019; Pleace, 2017; Palmer, 2018; Rolfe et al., 2020; Glumbíková et al., 2020; Canham et al., 2022).

Východiskem práce je reformní paradigma (Payne, 1997). Disertační práce je psána z ekosystémové perspektivy (Nooe a Patterson, 2010; Teater, 2014; Moya et al., 2018; Tropman, 2023), dále je využita teorie sociálního konstruktivismu, která umožňuje popisovat či analyzovat některé možné reality, legitimně konstituované aktéry s různými zkušenostmi s problematikou bytové nouze (Healy, 2014; Burr a Dick, 2017; Hotherstall, 2019; Berringer, 2019; Horsell, 2023). Využita jsou rovněž východiska a principy kritické sociální práce (Campbell a Baikie, 2012; Janebová, 2014; Zufferey, 2019; Horsell, 2024).

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Cílem této disertační práce je analyzovat výkon sociální práce v České republice s cílovou skupinou osob bez bydlení a ohrožených ztrátou bydlení a současně možnosti ukončování bytové nouze prostřednictvím sociální práce a činností sociálních pracovníků, a to včetně faktorů, které představují překážky i zdroje podpory pro kvalitu a efektivitu výkonu

¹ V textu píšu o sociálních pracovnících a pracovnících, přičemž někdy používám mužský i ženský rod a jindy generické maskulinum, jakkoli jsou míněni pracovníci i pracovnice.

sociální práce. Pojem role je v této práci chápán jako kolektivní schéma výkladu jednání, přičemž normy a instituce, které jsou s nimi spjaty, jsou produktem jednání. Role umožňují snižovat nejistotu a strukturovat prostředí podle konceptů subjektivní pravděpodobnosti (Kelvin, 1969 cit. podle Vláčil, 2017).

Problematika bytové nouze – bydlení je základní životní potřebou a bytová nouze ve všech svých formách s sebou nese mnohé negativní dopady (Glumbíková et al., 2020). Pleace (2017) specifikuje bytovou nouzi jako stav vyloučení ze standardního bydlení.

Typologie ETHOS vychází z pojetí domova chápaného ve třech oblastech, přičemž absence každé této oblasti může směřovat ke vzniku bytové nouze (FEANTSA, 2005). Z ekosystémového hlediska je bytová nouze důsledkem konání řady prvků a jejich vzájemné interakce (Moya et al., 2018; Tropman, 2023).

Cílová skupina osob ohrožených bytovou nouzí – vzhledem k riziku stigmatizace lidí z cílové skupiny je k popisu cílové skupiny použito vyjádření „lidé v bytové nouzi“ nebo „lidé bytovou nouzí ohrožení“. Bydlení patří k environmentálním determinantům zdraví, které jsou z 90 % zodpovědné za zdravotní stav jednotlivce (Padget, 2020). Bytová nouze má závažný vliv na zdraví lidí všech věkových skupin, kteří jí trpí. Adekvátní bydlení představuje klíčový faktor pro zdraví každého člověka (Dutka et al., 2018).

Rozsah bytové nouze v České republice – bytová nouze, chudoba a sociální vyloučení se v čase mění a vyvíjí, ke změnám dochází i regionálně, ceny bydlení jsou v přepočtu k platům jedny z nejvyšších v Evropské unii (Deloitte, 2023). Celkem se dle Zprávy v bytové nouzi nachází v České republice 35 až 62 tisíc domácností, ve kterých vyrůstá 20 až 51 tisíc dětí. Co se regionální distribuce bytové nouze týče, koncentrace je typická pro relativně málo obcí, kdy téměř polovina všech osob v bytové nouzi žije ve 20 obcích (Platforma pro sociální bydlení, 2021; Klusáček et al., 2021).

Sociální práce v kontextu bytové nouze – pro sociální práci jsou stěžejní principy sociální spravedlnosti, lidských práv, kolektivní odpovědnosti a respektu k rozmanitosti. Revidovaná globální definice sociální práce zdůrazňuje hodnoty, jakými jsou oddanost sociální změně a rozvoji, sociální soudržnost a posílení postavení a osvobození lidí. Změna globální definice podporuje posun od individuálního přístupu směrem k práci v makrosystému a k intervenci na systémové úrovni (Ornellas et al., 2018).

Sociální pracovníci – s lidmi v bytové nouzi nejčastěji spolupracují sociální pracovníci obcí nebo pracovníci sociálních služeb. V praxi dochází k překážkám v nastavování autentických cílů sociální práce a jejich nahrazování mimooborovými zájmy a prioritami (Hubíková et al., 2021). Lazar (2021) uvádí, že v sociální rovině dochází k prekarizaci povolání

sociálních pracovníků, což zhoršuje jejich míru stresu a nejistoty a může se projevovat v napjatých vztazích jak vůči nadřízeným, tak vůči podporovaným osobám. Devastující vliv na osobní well-being pracovníků může vést k zacyklení, kdy ohrožení sociální pracovníci vyhledávají podporu dalších sociálních pracovníků.

Sociální pracovníci musí naplňovat řadu rolí a funkcí. Pro klienty jsou zprostředkovateli, obhájci, učitelé, poradci a terapeuti. Kromě toho, že jsou případovými manažery, manažery lidských zdrojů v rámci organizace, manažery pracovních úkolů a administrátory, mají sociální pracovníci naplnit několik desítek profesních rolí, přičemž není možné je na všechny připravit. Vzdělavatelé nemohou studenty naučit vše potřebné, o to důležitější je specializační vzdělávání (Matoušek a Hejnová, 2019). V oblasti bydlení chybí odbornost (Mason a Harris, 2023) a zapojení osob s vlastní zkušeností s bytovou nouzí do tvorby metodických materiálů (Hurst, 2022). Pro efektivní práci potřebují sociální pracovníci být schopni využívat specifické nástroje – například advokační kampaně a spolupráci s politiky a veřejnou správou, zmocňování osob z cílové skupiny jako sebeobhájce, porozumění problematice oprese využití vícenásobných strategií včetně využití sociálních médií (Henwood a Aykanian, 2020) a oproštění od široce rozšířených předsudků, aby nedocházelo k mikroagresím vůči lidem z cílové skupiny (Gallup et al., 2023).

Modely ukončování bytové nouze – jsou popisovány dva stěžejní přístupy. Prvním je „Housing Ready“ neboli „bydlení až po přípravě“, druhým „Housing First“ neboli „bydlení především“, nověji i „Housing Led“. Přístup Housing Ready představuje koncept, který neřeší pouze bydlení, ale chce lidi zlepšovat, vychovávat, nabývat tzv. kompetence k bydlení. Nevýhodou je, že dovednosti, které klient získá v azylovém domě, jsou jiné než ty, které uplatní v bytě (Snopek a Matoušek, 2014). Přístup Housing First (Padget et al., 2015) odmítá nutnost dlouhých příprav a bytovou nouzi ukončuje bydlením s flexibilní podporou dle potřeby. Efektivita tohoto přístupu je výrazně vyšší nežli u Housing Ready, úspěšnost se pohybuje se mezi 80 % a 95 % (Pleace, 2017).

Ukončení bytové nouze - V souladu s definicí ETHOS je za ukončení bytové nouze v této disertační práci vnímán ten bod, kdy se osoba nebo domácnost navrátí do standardního trvalého a nesegregovaného bydlení a má možnost tam dlouhodobě setrvat. K ukončení vedou pouze funkční modely postavené na bydlení ve standardních bytech, kde dochází ke zlepšení duševního a fyzického zdraví, zvýšení kvality života a zotavení (O'Campo, 2022).

Ekosystém bytové nouze – jednotlivci, rodiny a komunity spolu interagují navzájem a svou činností utváří a mění prostředí, ve kterém žijí. Jejich aktivity prostředí vytváří, ale zároveň jsou jím i tvořeni. Cílem intervence sociální práce je změna náhledu klienta na jeho

roli v ekosystému, případně taková intervence do změny prostředí, která umožní nalezení nových zdrojů pro životní uplatnění klienta (Teater, 2014). V ekologickém modelu představeném Nooem a Pattersonem (2010) jsou zohledněny čtyři primární biopsychosociální rizikové faktory, a to individuální a sociální následky.

Sociální konstruktivismus – design práce byl filozoficky rovněž ovlivněn ontologickou vírou v mnohočetnou realitu konstruovanou na základě zkušeností a porozumění rozdílným perspektivám aktérů, které vznikají na základě odlišného zázemí, demografického, sociálního, kulturního a politického, ekonomického i etnického, tato teorie vyzdvihuje potřebu analyzovat a porovnávat rozdílné verze světa (Horsell, 2023).

Kritická sociální práce je dalším teoretickým východiskem. Janebová (2014) popisuje rozvoj kritické sociální práce především jako reakci na sociální práci podřízenou neoliberálním idejím (Ferguson, 2009). Cílem kritické sociální práce je změna pohledu od zaměření se na případovou práci k naplňování závazku sociální odpovědnosti. Vzdělávání v kritické sociální práci představuje možnost, jak bojovat proti neoliberalizaci oboru, zároveň však obsahuje riziko, že se akademická a prakticky vykonávaná sociální práce ještě více vzdálí (Lazar, 2021). V rámci neoliberálního diskurzu patří sociální pracovníci k profesím ohroženým prekarizací, manažerismem, de-profesionalizací a privatizací oboru v důsledku procesů marketizace, konzumerizace a financionalizace.

VÝZKUMNÁ ČÁST

Hlavním výzkumným cílem je zjistit, **jaké jsou role sociálních pracovníků při ukončování bytové nouze**. Výsledky studie jsou zkoumány a interpretovány z teoretických pozic sociálního konstruktivismu, sociálně ekologické teorie a kritické sociální práce. Výzkum je zaměřen na sociální pracovníky jako jedny z aktérů.

Dílčí výzkumné cíle (aneb co je konkrétně úkolem výzkumu zjistit):

DVC 1: Jací jsou aktéři ukončování bytové nouze a jaké jsou mezi nimi interakce?

DVC 2: Co sociálním pracovníkům z jejich perspektivy brání v plnění jejich role při výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze?

DVC 3: Co sociálním pracovníkům z jejich perspektivy napomáhá v plnění jejich role ve výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze?

DVC 4: Jak je možné podpořit sociální pracovníky v plnění jejich role při ukončování bytové nouze v rámci vzdělávání?

Metodika výzkumu – pro naplnění hlavního výzkumného cíle byl zvolen smíšený výzkumný design (kvalitativní a kvantitativní). DVC 1 je zodpovězen prostřednictvím situační analýzy (s využitím kvalitativních dat, situačních map, map sociálních světů, arén a pozičních map) a kvantitativních dat z dotazníku. DVC 2, DVC 3 a DVC 4 jsou zodpovězeny s využitím dat z rozhovorů a dotazníkového šetření.

Etika výzkumu – cílem byla snaha o dosažení poznání bez poškození osob, které na výzkumu participovaly. Byla jim zajištěna anonymita, citlivé otázky byly kladeny respektujícím způsobem (Hendl, 2005).

Kvalitativní výzkumná strategie – zvolena s ohledem na povahu problému, neboť právě kvalitativní výzkumy přináší možnost najít odpověď na rovinu sociální reality spočívající v rozdílném porozumění problematice bytové nouze a situaci sociálních pracovníků, jejichž úkolem je bytovou nouzi ukončovat (nebo lépe ukončit), stejně tak v různém porozumění jejich rolí (Novotná et al., 2020). Proběhlo 41 polostrukturovaných rozhovorů, prostřednictvím online platformy Zoom a s nahráváním, participanti byli vybráni záměrným výběrem (Hendl, 2005), indikátorem pro zařazení do souboru byla participace účastníků v procesu řešení bytové nouze. Participanty byli klienti sociálních služeb, sociální pracovníci, metodici, vedoucí a ředitelé služeb, úředníci, politici. Záměrný výběr participantů byl vícestupňový (Musil, 2020).

Struktura rozhovoru zahrnovala 5 okruhů: identifikaci aktérů v oblasti ukončování bytové nouze včetně rolí a vzájemných vztahů, nástroje ukončování bytové nouze, role sociální práce a sociálních pracovníků při ukončování bytové nouze, faktory představující překážky či možná dilemata, a nakonec i zdroje podpory, prostoru pro zlepšení nebo doporučení k možnostem ukončení bytové nouze.

Primárním cílem byl popis bytové nouze z pohledu rozdílných aktérů, deskripce představovala základ pro interpretaci a teorii (Gilgun, 2015). Analytický postup byl založen na segmentování a kódování. Kódování probíhalo převážně deduktivně (Gilgun, 2015) a bylo víceúrovňové. Využila jsem kvalitativní výzkum řízený teorií, kdy jsem od začátku výzkumu využívala pracovní předpoklady vycházející z osobních a profesních zkušeností. V rámci kódování byly zvoleny následující senzibilizující pojmy: *role aktérů*, *role sociálních pracovníků*, *bariéry ukončování bytové nouze*, *podpora ukončování bytové nouze*, *vzdělávání*. Nejprve jsem zkoušela využít software *atlas.ti*, posléze jsem zjistila, že mi lépe vyhovuje kódování „v ruce“ (Novotná et al., 2020).

Vzhledem k heterogennímu terénu a potřebě uspořádat data s vyšší mírou reflexivity byla využita situační analýza, která představuje soubor teorie a metody (Kalenda, 2016), byly využity situační mapy a mapy arén. (Clarke et al., 2022).

Kvantitativní přístup má v návaznosti na kvalitativní potenciál jevy, stavy a procesy, identifikované v rámci kvalitativního výzkumu, popsat z hlediska četnosti a nahlédnout případné vzájemné vztahy mezi proměnnými (Baum, 2014). V rámci této disertační práce představuje kvantitativní část doplněk rozsáhlého kvalitativního výzkumu. Na základě analýzy vycházející z polostrukturovaných rozhovorů byl vytvořen dotazník, částečně vlastní konstrukce, pro mapování dilemat sociálních pracovníků byly využity některé otázky výzkumu VÚPSV (Nečasová et al., 2020).

Několik otázek bylo otevřených, tyto odpovědi byly zpracovány kvalitativním přístupem (kódováním). Výzkumu se zúčastnilo 227 respondentů: 83 % žen, 17 % mužů. Nejčastěji respondenti uvedli, že pracují pro obec (122 osob, 54 %), druhým nejčastějším zaměstnavatelem byly neziskové organizace (93 osob, 42 %). 7 osob uvedlo jako zaměstnavatele církevní organizaci a 3 osoby příspěvkovou organizaci obce.

Byla vytvořena dvourozměrná datová matice, kdy rozložení variant znaku jedné proměnné se třídí dle rozložení variant znaku druhé proměnné. Dle výsledku signifikance Pearsonova Chí-kvadrát testu bylo možné stanovit statistickou závislost či nezávislost proměnných (Baum, 2014). Výsledky kvantitativního výzkumu nelze přeceňovat, neboť vzorek respondentů nemusí být dostatečně vypovídající o celé zkoumané populaci. Data z dotazníkového šetření byla zpracována pomocí programu *SPSS* metodou ANOVA.

Smíšený výzkumný design – v tomto případě kvalitativní výzkumná strategie, kvantitativní strategie a analýza vzniklých dat společně s terénními poznámkami umožnily triangulaci dat a docílení co nejvyšší spolehlivosti poznání. Spojení metod je možností nové (kontextové) formy poznání (Timans et al., 2019). Dominantní status měl kvalitativní design, kvantitativní šetření bylo vnořené (Creswel cit. podle Vlčková a Lojdová, 2016).

Limity studie – ke zkreslení dat mohla vést například sociální desirabilita²(u rozhovorů). Rozhovory přinesly informace o subjektivních světech aktérů, ovšem spontánnost je v rozhovoru omezena a sdělené informace se dotýkaly jen vědomých názorů a postojů (Zufferey, 2019). U kvantitativní části může být zkreslujícím faktorem ochota účastnit se výzkumu.

² Sociální desirabilitu lze chápat jako tendenci zakrývat a podhodnocovat sociálně nežádoucí chování, zatímco chování hodnocené jako sociálně žádoucí je nadhodnocováno (Ganster et al., 1983; Phillips a Clancy, 1972; Randall a Fernandes, 1991).

VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ STUDIE A DISKUSE

Prvním krokem bylo mapování aktérů, jejich identifikace a role, byly využity subjektivní výpovědi aktérů a jejich vnímání vzájemných interakcí. Jako aktéři byli identifikováni v rámci rozhovorů ti, kteří ovlivňují stav bytové nouze. Mezi aktéry patří lidé v bytové nouzi, sociální pracovníci, politici, úředníci, žurnalisté, strážníci, developeři, exekutoři a další.

Byla analyzována role sociálních pracovníků jak z hlediska veřejnosti a lidí v bytové nouzi, tak z pohledu samotných sociálních pracovníků. Participanti zdůrazňovali především role v mikrosystému. Zmapovány byly rovněž elementy bytové nouze, a byly vytvořeny relační mapy zobrazující některé vztahy mezi aktéry a elementy a mezi aktéry navzájem.

Byla identifikována specifika obtížnosti sociální práce při ukončování bytové nouze, k těmto specifickým patří vědomí zodpovědnosti a nezastupitelnosti, limitované možnosti, tlak na efektivitu, diskriminace osob v bytové nouzi, nedostupnost multidisciplinarity, nízké mzdy a prestiž profese.

Všichni participanti se vyjadřovali pouze k podpoře sociální práce v mikrosystému, s nejvyšší denzitou ke zkvalitnění výkonu sociální práce prostřednictvím vzdělávání, výsledky podkapitoly jsou zobrazeny formou arény. Jako faktory podpory byly identifikovány kromě vzdělávání týmovost, osobnost vedoucího, multidisciplinarita, metodika, networking, přiměřenost administrativní zátěže, dostupnost supervize, hodnoty a vize organizace.

Podpora sociálních pracovníků by dle výsledků dotazníkového šetření a rozhovorů byla žádoucí především v těchto oblastech: vyšší finanční ohodnocení, změny v makrosystému – především přijetí zákonů o sociálním bydlení, o sociálních pracovnících, změny v oblasti dávek, zvýšení well-beingu v týmu – dále péče o pracovníky, prostředí, kuchyňka, nápoje, snížení administrativní zátěže, zvýšení prestiže profese, vedení týmu, osobnost vedoucího, možnost participace, atmosféra týmu, kvalita metodiky a soulad s vědeckými poznatky, multidisciplinarita, dostupnost a kvalita vzdělávání.

Dvě třetiny respondentů dotazníkového šetření vyjádřily souhlas s potřebou dalšího vzdělávání, byly uváděny například podpora resilience, práce s traumatem, dluhová problematika, novinky v dávkovém systému, individuální plánování, CARE, psychiatrické minimum, přístup Recovery, Open Dialogue, kritické teorie sociální práce a prevence vyhoření, přičemž část respondentů kritizovala úroveň akreditovaných kurzů. Z odpovědí některých respondentů vyplynula neznalost modelů ukončování bytové nouze, případně předsudky vůči cílové skupině.

Doporučení – pro zaměstnavatele je důležitým úkolem vytvořit pro pracovníky vhodné pracovní podmínky, a to jak materiální, tak podpůrné a s možností participace na tvorbě metodických materiálů a vizí, multidisciplinarita a vyšší zapojení peer pracovníků.

Interpretace výzkumu – bytovou nouzi aktéři vnímají v důsledku svých osobních zkušeností, znalostí, ale i domnělých skutečností a předsudků. Akademické výzkumy a mezinárodní trendy jsou známy jen části aktérů a sociální pracovníci mají od společnosti prakticky nesplnitelné zadání. Na jedné straně hájí zájmy zranitelných lidí a domácností v bytové nouzi, na straně druhé by měli kolegiálně spolupracovat s dalšími profesemi (úředníci obce, policisté, zdravotníci a další), jejichž role v systému je principiálně odlišná. Zároveň jsou závislí na finančních zdrojích a rozhodnutích aktérů, kteří mají moc a možnost dávat zadání neslučitelná s posláním profese. Role sociálních pracovníků a jejich naplňování je komplikováno četnými bariérami, a to na všech úrovních. Sami sociální pracovníci jsou ohroženi prekarizací, snaží se zajistit bydlení domácnostem v nouzi, ačkoli jejich vlastní bydlení může být ohroženo.

Většina aktérů si není vědoma mnohočetné reality a významu individuální sociální zkušenosti, sami lidé v bytové nouzi svou situaci zdůvodňují individuálními faktory, stejně jako většina aktérů na mocenských pozicích. Změna náhledu by byla, dle mého názoru, možná po edukaci, ovšem jediní, kdo by ji mohli realizovat, jsou sami sociální pracovníci ve spolupráci s akademickou sférou. Mimořádná náročnost rolí, které sociální pracovníci musí naplňovat, vede k nezbytnosti dostatečně zohledňovat jejich podporu, a to formou vhodného vzdělávání, týmovosti a pracovního prostředí, dostupnosti supervize a optimalizace administrativních povinností, jakož i k nezbytnosti zajištění potřebné multidisciplinarity týmů a podpory networkingu.

S jistým smutkem nezbyvá než konstatovat, že zatímco mezinárodní odborná veřejnost řeší rozdíl mezi ukončováním bytové nouze a jejím ukončením, část sociálních pracovníků si není vědoma ani toho, že příčiny bytové nouze nelze hledat na individuální úrovni, ani toho, že zásluhovostní model je nefunkční a nevyhovující.

Specifická obtížnost výkonu sociální práce v oblasti ukončování bytové nouze, a potřeba podpory pracovníků ze strany vedení, jakož i lepší platové a pracovní podmínky pro pracovníky, potvrzená v předkládaném výzkumu, je potvrzena i dalšími autory (Ravalier et al., 2023). Komplexnost bytové nouze a nezbytnost spolupráce řady aktérů s odlišným přístupem je nezbytná, někdy však komplikující, což potvrzuje Musil (2020), naplňování očekávání lidí z jiných profesí může vést ke vzdalování podstaty profese (Baláž, 2017). Vlivnými aktéry jsou

v tomto například samosprávy obcí (Hubíková et al., 2021), kdy zásahy mohou mít různou intenzitu, od subtilních zásahů až po snahu si sociální práci prakticky podřídit.

Respondenti mého výzkumu si významu své práce vědomi vesměs byli a většina uváděla, že je jejich práce baví (96 %), většina viděla těžiště své role v rámci mikropraxe. Motivaci prostřednictvím konkrétních příkladů potvrzuje Haggerty (2019) a Mette et al. (2020). Gallup et al. (2022) uvádí, že sociální pracovníci jsou vyškoleni k mikropraxi, méně jsou ale připraveni na práci v rámci mezo- a makrosystémů, což je ale při ukončování bytové nouze nezbytné. Participanti tohoto výzkumného šetření rovněž spatřovali těžiště činnosti sociálních pracovníků v mikropraxi, ačkoli upozorňovali na nezbytnost změn v rámci mezo- a makrosystémů, tyto změny nedávali do souvislosti se svou profesí. To odpovídá zjištěním dalších autorů (Zogata-Kusz et al., 2022; Matulayová 2022).

Z předkládaného výzkumného šetření vyplynulo, že představy sociálních pracovníků o vhodném dalším vzdělávání zaměřeném na podporu výkonu sociální práce při ukončování bytové nouze jsou převážně zaměřeny na mikropraxi, zatímco zahraniční zdroje uvádí, že jsou potřeba schopnosti využívat specifické nástroje, jako například advokační kampaně a spolupráce s veřejnou správou (Henwood a Aykanian, 2020). Hurst (2022) doporučuje zapojit osoby s osobní zkušeností s bytovou nouzí do vzdělávání, což se rovněž potvrdilo v rámci výzkumu práce.

ZÁVĚR

Tato disertační práce se zaměřila na roli sociálních pracovníků v rámci ukončování bytové nouze. Z výsledků vyplynula naléhavá potřeba podpořit sociální pracovníky v této oblasti, neboť řada z nich pociťuje silnou frustraci a bezmoc vzhledem k tomu, že ukončení bytové nouze brání zásadní překážky na makroúrovni i mezoúrovni a zároveň řada z nich nemá jasnou představu o tom, jak svou roli efektivně plnit. Od sociálních pracovníků stakeholderi očekávají, že budou hrát významnou roli při řešení bytové nouze, při jejím ukončování, zároveň oni sami však nejsou – nebo se necítí být – hybnou silou změny systému. Pro naplnění své role sociální pracovníci potřebují disponovat potřebnými kompetencemi, včetně identifikace předsudečného jednání, advocacy a empowermentu, nezbytné je rovněž kritické myšlení a komunikační dovednosti.

Vzdělávací potřeby sociálních pracovníků v této oblasti jsou mnohočetné, přičemž je nelze pokrýt informativní frontální výukou. Byly identifikovány i vzdělávací potřeby, kterých si respondenti nejsou vědomi (například neznalost principů efektivního ukončování bytové nouze), případně vědomi v omezené míře (předsudky sociálních pracovníků).

Komplexnost, specifičnost a závažnost bytové nouze a problematiky spojené s jejím ukončováním přináší nutnost efektivní spolupráce na mnoha úrovních (včetně intenzivnějšího propojení sociálních pracovníků obcí, neziskových organizací a akademické sféry), jakož i spolupráce multidisciplinární včetně zapojení osob s vlastní zkušeností do práce týmů.

PŘEHLED PUBLIKAČNÍ A ODBORNÉ ČINNOSTI AUTORKY

A) Publikační činnost

OPLETALOVÁ, M. a TRUHLÁŘOVÁ, Z. Sociální pracovníci a pracovníce při ukončování bytové nouze – jak efektivně podporovat podporující / Social Workers in Ending Housing Need-How to Effectively Support Supporters. *Revue of Social Services / Revue sociálních služieb*. 2023, roč. 3, č. 1.

OPLETALOVÁ, M. a TRUHLÁŘOVÁ, Z. Social Work in (Not) Ending Housing Need. *Czech & Slovak Social Work / Sociální Práce / Sociálna Práca*. 2024, roč. 24, č. 1.

OPLETALOVÁ, M. Ukončování bytové nouze – postřehy ze zahraničí. *Fórum sociální práce*. 2024.

OPLETALOVÁ, M. a TRUHLÁŘOVÁ, Z. Potřeby vzdělávání sociálních pracovníků při výkonu sociální práce v oblasti ukončování bytové nouze. *Veřejná správa a sociální politika*. 2024.

B) Konference

MATOUŠEK, R. a OPLETALOVÁ, M. *Úspěšnost dávek mimořádné okamžité pomoci při řešení bytové nouze*. Konference České evaluační společnosti. Praha: Agentura pro sociální začleňování, 28. 5. 2019.

OPLETALOVÁ, M. *Cesty k ukončení bezdomovectví a sociálního vyloučení*. XVI. Hradecké dny sociální práce. Mezinárodní vědecká konference na téma Sociální začleňování v kontextu sociální práce. Hradec Králové, 12. a 13. září 2019.

OPLETALOVÁ, M. *Náklady veřejných rozpočtů vyvolané bezdomovectvím*. Konference Obecní bydlení z pohledu práva na rovné zacházení a sociální práce s klienty v bytové nouzi (VOP). Brno, 10. února 2020.

OPLETALOVÁ, M. *Daleká cesta za domovem (Housing First s cílovou skupinou osob se zkušeností s duševním onemocněním)*. Konference Sociální psychiatrie. Plzeň, 18. září 2021.

OPLETALOVÁ, M. *Ukončování bytové nouze a proč k němu nedochází, aneb jakou podporu potřebují pracovníci při zvládnání obtížně řešitelných úkolů*. 37. Konference sociální psychiatrie, Podpora resilience duševního zdraví. Ústí nad Labem, 5. až 7. října 2023.

OPLETALOVÁ, M. *Krizová pomoc – prostředník mezi jedincem a krizí*. Konference krizových služeb. Praha, 19. března 2024.

C) Studijní pobyty

Ghent University, Department of Social Work & Social Pedagogy, online 18. 2., 25. 3., 22. 4., 20. 5. 2022.

D) Pedagogická činnost

Lektorka akreditovaných kurzů krizové intervence

Vyučující na Vyšší odborné škole Mills, obor sociální práce, předmět Psychosociální výcvik

Vedoucí závěrečných prací:

MANDINCOVÁ, V. *Hranice vztahu sociálního pracovníka a klienta v domácí péči*. Absolventská práce. Čelákovice: Vyšší odborná škola Mills, 2024.

HANUSOVÁ, R. *Specifika sociální práce s lidmi se zkušeností s duševním onemocněním v bytové nouzi*. Absolventská práce. Čelákovice: Vyšší odborná škola Mills, 2023.

E) Další profesní činnost

Členka Platformy pro sociální bydlení

Členka Výboru pro sociální politiku, rodinu a péči

LITERATURA

BALÁŽ, Roman a MUSIL, Libor, 2016. Faktory bránící dosahování oborových zájmů sociální práce. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 16, č. 5, s. 52–71. ISSN 1213-6204.

BALÁŽ, Roman, 2017. Faktory procesu dosahování oborových zájmů v konstrukcích sociálních pracovníků. Online, disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/lg309/DSRTC_Balaz_FINAL_Doopravdy.pdf. [cit. 2023-04-22].

BANKS, Sarah a NOHR, Kirsten, 2012. *Practising Social Work Ethics around the World: Cases and Commentaries*. New York: Routledge. ISBN 978-0415560337.

- BAPTISTA, Isabel a MARLIER, Eric, 2019. *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe. A study of national policies*. Online. Brussels: European Commission. Dostupné z: <https://doi.org/10.2767/624509>. [cit. 2023-04-22].
- BARÁKOVÁ, Martina; KACZOR, Michal a ELICHOVÁ, Markéta, 2016. Sociální pracovník jako archetyp postmoderního superhrdiny? *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 16, č. 5, s. 122–131. ISSN 1213-6204.
- BAUM, Detlef, 2014. *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-390-3.
- BERRINGER, Kathryn R., 2019. Reexamining Epistemological Debates in Social Work through American Pragmatism. Online. *Social Service Review*. Vol. 93, no. 4, s. 608–639. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/706255>. [cit. 2024-04-22].
- BOZEK, Bart; RAEYMAECKERS, Peter a SPOOREN, Pieter, 2017. Motivations to become a master in social work: a typology of students. Online. *European Journal of Social Work*. Vol. 20, no. 3, s. 409–421. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1283587>. [cit. 2024-04-29].
- BURR, Viv a DICK, Penny, 2017. Social Constructionism. Online. In: GOUGH, Brendan (ed.). *The Palgrave Handbook of Critical Social Psychology*. London: Palgrave Macmillan UK, 2017, s. 59–80. ISBN 978-1-137-51017-4. Dostupné z: https://doi.org/10.1057/978-1-137-51018-1_4. [cit. 2024-04-22].
- CAMPBELL, Carolyn a BAIKIE, Gail, 2012. Beginning at the Beginning. Online. *Critical Social Work*. Vol. 13, no. 1. Dostupné z: <https://doi.org/10.22329/csw.v13i1.5849>. [cit. 2024-04-22].
- CANHAM, Sarah L.; MOORE, Piper; CUSTODIO, Karen a BOSMA, Harvey, 2022. Homeism: Naming the Stigmatization and Discrimination of Persons Experiencing Homelessness. Online. *Housing, Theory and Society*. Vol. 39, no. 5, s. 507–523. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14036096.2021.2014558>. [cit. 2024-04-29].
- CLARKE, Adele E.; WASHBURN, Rachel a FRIESE, Carrie, 2022. *Situational Analysis in Practice: Mapping Relationalities Across Disciplines*. Online. 2nd edition. New York: Routledge. eISBN 9781003035923. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781003035923>. [cit. 2024-04-29].

DELOITTE, 2023. *Property Index: Overview of European Residential Markets*. Online. 12th edition. Praha: Deloitte Czech Republic. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/real-estate/property-index-2023.pdf>. [cit. 2023-04-22].

DOMINELLI, Lena. 1999. Neo-liberalism, Social Exclusion and Welfare Clients in a Global Economy. Online. *International Journal of Social Welfare*. Vol. 8, no. 1, s. 14–22. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1468-2397.00058>. [cit. 2023-04-22].

DUTKA, Jakub; GLUMBÍKOVÁ, Kateřina a ČADA, Karel, 2018. Zdraví obyvatel postrádajících standardní bydlení. Online. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z: https://socialnibydeni.mpsv.cz/download/dokumenty/55-zdravi_obyvatel_postradajicich_standardni_bydleni.pdf. [cit. 2023-04-22].

DVOŘÁKOVÁ, Monika a KONDRÁTOVÁ, Lucie, 2020. Deinstitutionalizace psychiatrické péče: příležitosti, rizika, a předpoklady její úspěšné implementace. *Česká a slovenská Psychiatrie*. Roč. 116, č. 1, s. 30–37. ISSN 1212-0383.

ELICHOVÁ, Markéta, 2017. *Sociální práce: Aktuální otázky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0080-4.

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, 2022. *The Fundamental Rights Report 2022*. Online. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-9461-773-6. Dostupné z: <https://doi.org/10.2811/288731>. [cit. 2023-04-22].

FEANTSA, 2005. *Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR*. Online. In: FEANTSA. Dostupné z: https://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf. [cit. 2024-04-22].

FERGUSON, Iain, 2009. ‘Another Social Work is Possible!’ Reclaiming the Radical Tradition. In: LESKOŠEK, Vesna (Ed.). *Theories and methods of social work: exploring different perspectives*. Ljubljana: Faculty of Social Work, University of Ljubljana, s. 81–98. ISBN 978-961-6569-28-6.

GALLUP, Donna; HENWOOD, Benjamin F.; DEVANEY, Elizabeth; SAMARIO, Dominique a GIANG, Jason, 2023. Shifting social worker attitudes toward homelessness: an MSW training program evaluation. Online. *Journal of Social Distress and Homelessness*. Vol. 32, no. 2, s. 324–329. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10530789.2022.2061238>. [cit. 2024-04-22].

GANSTER, Daniel C.; HENNESSEY, Harry W. a LUTHANS, Fred, 1983. Social Desirability Response Effects: Three Alternative Models. *Academy of Management Journal*. Vol. 26, no. 2, s. 321–331. ISSN 0001-4273.

GILGUN, Jane F., 2015. Beyond description to interpretation and theory in qualitative social work research. Online. *Qualitative Social Work*. Vol. 14, no. 6, s. 741–752. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1473325015606513>. [cit. 2024-04-26].

GLUMBÍKOVÁ, Kateřina; ŠPILÁČKOVÁ, Marie; CALETKOVÁ, Lenka; KOWALIKOVÁ, Ivana a STANKOVÁ, Zuzana, 2020. *Výzkumná zpráva B: vyhodnocení podpory systémového projektu MPSV a formulace doporučení pro MPSV, případně jiné státní orgány pro další poskytování podpory prostřednictvím systémových projektů*. Ostrava: Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií.

GOJOVÁ, Alice a GLUMBÍKOVÁ, Kateřina, 2015. (Bezmocná) sociální práce jako zdroj zplnomocnění? *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 15, č. 5, s. 52–63. ISSN 1213-6204.

HAGGERTY, Rosanne, 2019. Moving from Charity to Justice in Our Work to End Homelessness. Online. *Journal of Vincentian Social Action*. Vol. 4, no. 1, article 6. Dostupné z: <https://scholar.stjohns.edu/jovsa/vol4/iss1/6>. [cit. 2023-04-22].

HARRIS, Jess; MARTINEAU, Stephen; MANTHORPE, Jill; BURRIDGE, Stan; ORNELAS, Bruno et al., 2023. Social work practice with self-neglect and homelessness: Findings from vignette-based interviews. Online. *The British Journal of Social Work*. Vol. 53, no. 4, s. 2256 – 2276. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac180>. [cit. 2024-04-22].

HAVLÍKOVÁ, Jana; HUBÍKOVÁ, Olga a KUBALČÍKOVÁ, Kateřina, 2017. *Vzdělávací potřeby sociálních pracovníků obecních úřadů ve vztahu k zajišťování bydlení*. Praha: VÚPSV. ISBN 978-80-7416-312-8.

HEALY, Karen, 2014. *Social Work Theories in Context: Creating Frameworks for Practice*. 2nd edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN 9781137024244.

HEJNOVÁ, Kateřina a CHYLÍKOVÁ, Johana, 2020. Přístup k řešení rodičovských konfliktů na odděleních sociálně-právní ochrany dětí v České republice: Volba defenzivní praxe a její faktory. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. Roč. 56, č. 1, s. 3–27. ISSN 0038-0288.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, Jan, 2020. *Kvalitativní výzkum v pedagogice*. Online. In: Česká asociace pedagogického výzkumu. Dostupné z: <https://capv.cz/wp-content/uploads/2020/05/Hendl.pdf>. [cit. 2024-04-23].

HENWOOD, Benjamin F. a AYKANIAN, Amanda, 2020. Advancing Social Work Education to Meet the Grand Challenge of Ending Homelessness. Online. *Journal of Social Work Education*. Vol. 56, s. S1–S3. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10437797.2020.1744417>. [cit. 2024-04-22].

HENWOOD, Benjamin F.; WENZEL, Suzanne L.; MANGANO, Philip F.; HOMBS, MaryEllen; PADGETT, Deborah K. et al., 2015. *The Grand Challenge of Ending Homelessness*. Online. St. Louis: American Academy of Social Work and Social Welfare. Dostupné z: <https://grandchallengesforsocialwork.org/wp-content/uploads/2015/04/Ending-Homelessness-GC-4-3-2015-formatted-final.pdf>. [cit. 2024-04-22].

HOMELESS LINK, 2015. *'Housing First' or 'Housing Led'? The current picture of Housing First in England*. Online. London: Homeless Link. Dostupné z: https://homelesslink-1b54.kxcdn.com/media/documents/Housing_First_or_Housing_Led_scoping_report_2015.pdf. [cit. 2024-04-22].

HORSELL, Chris, 2024. Challenging the Neoliberal Paradigm: Homelessness, Displacement, and the Need for Care. Online. *Australian Social Work*. Vol. 77, no. 1, s. 1–4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0312407X.2023.2271172>. [cit. 2024-04-22].

HUBÍKOVÁ, Olga, 2020. Péče sociálních pracovníků o sebe v pracovních podmínkách na obecních úřadech. *FÓRUM sociální politiky*. Roč. 14, č. 6, s. 15–21. Dostupné z: https://www.prohuman.cz/files/2010_sbornik_UHK_Rizika_socialni_prace.pdf. [cit. 2024-04-22].

HUBÍKOVÁ, Olga; HAVLÍKOVÁ, Jana; TRBOLA, Robert a MUSIL, Libor, 2021. *Deficity ukotvení české sociální práce*. Praha: VÚPSV, v.v.i., výzkumné centrum v Brně. ISBN 978-80-7416-414-9.

HURST, Greg, 2022. *Could universities do more to end homelessness?* Online. Oxford: Higher Education Policy Institute. ISBN 978-1-908240-95-8. Dostupné z: <https://www.hepi.ac.uk/wp->

content/uploads/2022/07/Could-universities-do-more-to-end-homelessness.pdf. [cit. 2024-04-29].

INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORKERS, 2014. *Global Definition of the Social Work*. Online. In: International Federation of Social Workers. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. [cit. 2024-04-23].

JANEBOVÁ, Radka, 2010. Selhala skutečně sociální práce jako obor? *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 10, č. 3, s. 35–37. ISSN 1213-6204.

JANEBOVÁ, Radka, 2014. *Kritická sociální práce*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-413-7.

JANEBOVÁ, Radka, 2015. „Kritická sociální práce“ jako cesta ke změně sociálních politik. *Fórum sociální politiky*. Roč. 9, č. 3, s. 19–22. ISSN 1802-5854.

JANEBOVÁ, Radka, 2018. Stává se sociální práce „soft cops“ neoliberální společnosti? Rozporuplná identita sociální práce ve vztahu k jejímu poslání. In: TRUHLÁŘOVÁ, Zuzana a PÍŠOVÁ, Markéta (Eds). *Sborník vědeckých textů z mezinárodní vědecké konference Hradecké dny 2017. Hradec Králové, 22. a 23. září 2017*. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 38–42.

JANEBOVÁ, Radka, 2021. Otázka profesionalizace sociální práce: Sen o prestiži by měl být nahrazen závazkem k utlačovaným. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 21, č. 2, s. 76–93. ISSN 1213-6204.

KACZOR, Michal, 2019. Duševní hygiena sociálního pracovníka a její podpora ze strany zaměstnavatelů a vzdělavatelů jako zásadní činitelé kvalitní praxe. Online. *Fórum sociální práce*. Roč. 19, č. 2. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/115635>. [cit. 2023-04-22].

KLUSÁČEK, Jan, 2021. *Bytová nouze v ČR*. Online. In: Statistika&My: Magazín Českého statistického úřadu. 19. 5. 2021. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2021/05/19/bytova-nouze-v-cr>. [cit. 2023-04-22].

KLUSÁČEK, Jan; GREINER, Milan; LESÁK, Vít a KOWALIKOVÁ, Ivana, 2021. *Bydlení jako problém: Zpráva o vyloučení z bydlení 2021*. Online. Praha: Platforma pro sociální

bydlení. Dostupné z: <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2021/08/Bydleni-jako-problem-2021.pdf>. [cit. 2023-04-22].

LAZAR, Petr, 2021. Důsledky neoliberalizace pro sociální práci. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 21, č. 3, s. 89–106. ISSN 1213-6204.

LIPSKY, Michael, 1980. *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation. ISBN 978-0-87154-526-8.

MACKIE, Peter; JOHNSEN, Sarah a WOOD, Jenny, 2019. Ending Street Homelessness: What Works and Why We Don't Do It. Online. *European Journal of Homelessness*. Vol. 13, no. 1, s. 49–60. Dostupné z: <https://www.feantsaresearch.org/download/mackie7426569441760860449.pdf>. [cit. 2023-04-22].

MANNING, Rachel M. a GREENWOOD, Ronni Michelle, 2018. Microsystems of Recovery in Homeless Services: The Influence of Service Provider Values on Service Users' Recovery Experiences. Online. *Am J Community Psychol*. Vol. 61, no. 1–2, s. 88–103. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/ajcp.12215>. [cit. 2023-04-22].

MASON, Karl a HARRIS, Jess, 2023. Homelessness and social work education. Webinář. London: King's College London, 20. September 2023. Dostupné z: <https://www.kcl.ac.uk/news/homelessness-and-social-work-education>. [cit. 2024-04-29].

MATOUŠEK, Oldřich a HEJNOVÁ, Kateřina, 2019. Profesiogram jako podklad pro konstrukci vzdělávacích programů. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 19, č. 2., s. 106–117. ISSN 1213-6204.

MATOUŠEK, Oldřich; NAVRÁTIL Pavel a MATULAYOVÁ, Tatiana, 2019. Ideál profesionalizace v sociální práci. *Fórum sociální práce*. Roč. 2, č. 9, s. 28 – 39. ISSN 2336-6664.

MOYA, Eva M.; CHAVEZ-BARAY, Silvia Maria; MARTINEZ, Omar; MATTERA, Brian a ADCOX, Courtney, 2018. Bridging the Gap Between Micro and Macro Practice to Address Homelessness in the U.S.-Mexico Border Region: Implications for Practitioners and Community Stakeholders. Online. *Reflections (Long Beach)*. Vol. 24, no. 1, s. 102–118. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29809204/>. [cit. 2024-04-22].

MUSIL, Libor, 2004. *"Ráda bych Vám pomohla, ale ..."* Dilemata práce s klienty v organizacích. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-1-9.

NAVRÁTIL, Pavel, 2013. Sociální konstruktivismus. In: MATOUŠEK, Oldřich et al. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0213-4.

NEČASOVÁ, Mirka, 2020. Přístupy sociálních pracovníků ke strategickým dilematům ve světle Globální definice sociální práce. Online. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 20, č. 5, s. 41–56. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/article/5439-revision-v1/>. [cit. 2023-04-22].

NEČASOVÁ, Mirka; DOHNALOVÁ, Zdeňka a TRBOLA, Robert, 2020. *Výzkum etických dilemat hodnot a principů sociální práce: Doporučení pro aktualizaci či vydání Etického kodexu sociálních pracovníků ČR*. Online. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/os_004.pdf. [cit. 2023-04-22].

NOOE, Roger M. a PATTERSON, David A., 2010. The Ecology of Homelessness. Online. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. Vol. 20, no. 2, s. 105–152. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10911350903269757>. [cit. 2023-04-22].

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna, 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7571-025-3.

O'CAMPO, Patricia et al., 2022. Health and social outcomes in the Housing First model: Testing the theory of change. *eClinicalMedicine*. Vol. 47, article 101387. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2022.101387>. [cit. 2024-04-29].

ORNELLAS, Abigail; SPOLANDER, Gary; ENGELBRECHT, Lambert K; SICORA, Alessandro; PERVOVA, Irina et al., 2018. Mapping social work across 10 countries: Structure, intervention, identity and challenges. Online. *International Social Work*. Vol. 62, no. 4, s. 1183–1197. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0020872818788395>. [cit. 2024-04-26].

PADGETT, Deborah; HENWOOD, Benjamin a TSEMBERIS, Sam, 2015. *Housing First*. Online. Oxford University Press. ISBN 9780199989805. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199989805.001.0001>. [cit. 2024-04-22].

PALMER, Geri, 2018. People Who Are Homeless are People First: Opportunity for Community Psychologists to Lead in Language Reframing. Online. *Global Journal*

of Community Psychology Practices. Vol. 9, no. 2, s. 1–16. Dostupné z: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3326292>. [cit. 2024-04-29].

PAYNE, Malcolm, 1997. *Modern social work theory*. London: The Macmillan Press. ISBN 978-0925065155.

PHILLIPS, Derek L. a CLANCY, Kevin J., 1972. Some Effects of "Social Desirability" in Survey Studies. Online. *American Journal of Sociology*. Vol. 77, no. 5, s. 921–940. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/225231>. [cit. 2024-04-26].

PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ, 2021. *Sociální bydlení v České republice: Zpráva pro Zastoupení Evropské komise v ČR*. Online. Praha: Platforma pro sociální bydlení. Dostupné z: https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2022/11/Socialni-bydleni-v-CR_final.pdf. [cit. 2024-04-22].

PLEACE, Nicholas, 2017. *Evropská příručka Bydlení především*. Online. Praha: Úřad Vlády ČR – Sekce pro lidská práva. ISBN 978-80-7440-159-6. Dostupné z: <https://housingfirsteurope.eu/wp-content/uploads/2021/11/housing-first-guide-czech.pdf>. [cit. 2023-04-22].

PŘÁDOVÁ, Karolína, 2019. Aktivizace a resocializace osob v sociální nouzi. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 19, č. 6, s. 21–39. ISSN 1213-6204.

PUNOVÁ, Monika, 2020. Osobnostní dispozice a odolnost sociálních pracovníků. *Sociální práce/Sociální práca*. Roč. 20, č. 5, s. 88–107. ISSN 1213-6204.

RANDALL, Donna M. a FERNANDES, Maria F., 1991. The social desirability response bias in ethics research. Online. *Journal of Business Ethics*. Vol. 10, no. 11, s. 805–817. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/BF00383696>. [cit. 2024-04-26].

RAVALIER, Jermaine M.; ALLEN, Ruth a MCGOWAN, John, 2023. Social Worker Working Conditions and Psychological Health: A Longitudinal Study. Online. *The British Journal of Social Work*. Vol. 53, no. 8, s. 3818–3837. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad144>. [cit. 2024-04-29].

RING, Edward, 2019. *America's Homeless Industrial Complex – Causes & Solutions*. Online. In: California Policy Center. 17. 7. 2019. Dostupné z: <https://californiapolicycenter.org/americas-homeless-industrial-complex-causes-solutions/>. [cit. 2023-04-22].

ROLFE, Steve; GARNHAM, Lisa; GODWIN, Jon; ANDERSON, Isobel; SEAMAN, Pete et al., 2020. Housing as a Social Determinant of Health and Wellbeing: Developing an Empirically-Informed Realist Theoretical Framework. Online. *BMC Public Health*. Vol. 20, article 1138. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09224-0>. [cit. 2023-04-22].

ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman et al., 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2.

SNOPEK, Jan a MATOUŠEK, Roman, 2014. *Prostupné bydlení*. Praha: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura). ISBN 978-80-7440-113-8.

SOCIOFACTOR, 2022. *Sčítání osob z vybraných kategorií klasifikace ETHOS*. Online. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Dostupné z: https://zamestnanyregion.blob.core.windows.net/cms/ContentItems/757_00757/7Ahfft/souhrnna-zaverecna-zprava-2022.pdf. [cit. 2023-04-22].

ŠIŇANSKÁ, Katarína a KOČIŠOVÁ, Agnesa, 2017. Starostlivosť o seba v sociálnej práci ako inšpirácia pre vznikajúcu oblasť onkologickej sociálnej práce. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 16, no. 5, s. 52–68. ISSN 1213-6204.

TEATER, Barbara, 2014. Social Work Practice From an Ecological Perspective. Online. In: LECROY, Craig, W. (Ed.). *Case studies in social work practice*. 3. vyd. Belmont: Brooks/Cole, 2014. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/9781394260515.ch4>. [cit. 2023-04-22].

TORINO, Gina C. a SISSELMAN-BORGIA, Amanda G., 2020. Homeless Microaggressions: Implications for Education, Research, and Practice. In: SPENCER, Michael S. *Microaggressions and Social Work Research, Practice and Education*. London: Routledge, 2020. eISBN 9780429460531.

TROPMAN, John E., 2023. *Micro, Mezzo, and Macro: A Guide to the Levels of Social Work*. Online. In: Master's in Social Work Online. 18. 12. 2023. Dostupné z: <https://mastersinsocialworkonline.org/resources/levels-of-social-work/>. [cit. 2023-04-22].

VLÁČIL, Jan, 2017. *Role*. Online. In: Sociologická encyklopedie, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 11. 12. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Role>. [cit. 2023-04-22].

VLČKOVÁ, Kateřina a LOJDOVÁ, Kateřina, 2016. Když čísla a slova spolupracují: smíšený design v ukázkách z výzkumu moci ve školní třídě. Online. *Pedagogická orientace*. Roč. 26, č. 3, s. 482–511. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/PedOr2016-3-482>. [cit. 2023-04-26].

ZAJACOVÁ, Melanie, 2022. Sociální práce jako profese v České republice. Online, disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/179227/140106035.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2024-04-29].

ZOGATA-KUSZ, Agnieszka; NAVRÁTIL, Pavel a MATULAYOVÁ, Tatiana, 2022. Politická praxe – výzva pro české vzdělavatele v sociální práci. *Sociální práce / Sociálna práca*. Roč. 22, č. 6, s. 56–68. ISSN 1213-6204.

ZUFFEREY, Carole, 2019. *Homelessness and Social Work*. London: Routledge. ISBN 9780367152192.